

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/3 2019 s. 1524-1547, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

MEHMET EMİN RESULZADE'NİN "İNSANLARA HÜRRİYET, MİLLETLERE İSTİKLAL!" SÖYLEMİNİN ANALİZ DENEMESİ

Nazım MURADOV*

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin

100. Yılı Münasebetiyle

Geliş Tarihi: Ağustos, 2018

Kabul Tarihi: Temmuz, 2019

Öz

Mehmet Emin Resulzade, 71 yıllık ömrünün 50 yılından fazlasını aktif bir siyasi mücadele içinde geçirmiş, arkadaşlarıyla birlikte yürüttüğü bağımsızlık dâvâsı sonucu 28 Mayıs 1918'de Azerbaycan Halk Cumhuriyeti devletinin temellerini atmış, adını "devlet kuran insanlar" listesine yazdırmıştır. Bu devlet, sadece Türk dünyasında değil, tüm Müslüman Şarkında ilk demokratik cumhuriyet olarak siyasi literatüre geçmiştir.

Siyasi mücadelesini "İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!" şiarıyla ifade edip bu hedef doğrultusunda sürdüren Resulzade, 1923-1927 yıllarında İstanbul'da neşrettiği ve toplam 95 sayısı çıkan Yeni Kafkasya dergisinde birbirinden değerli yazılar kaleme almıştır. Yeni Kafkasya'nın yayımlanmaya başladığı dönemde en az yirmi yıllık gazetecilik deneyimine sahip Mehmet Emin Bey **5N1K** kuralını yani **neyi, nerede, ne zaman, neden ve niçin** – özellikle de **kim için** yazacağını iyi bilen usta bir kalem sahibiydi. Resulzade, içi zengin ve çözümünü bekleyen söylemlerle dolu eserlerini çok güvendiği Azerbaycan gençliği için yazıyordu...

Biz bu çalışmamızda, Resulzade'nin "İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!" şiarını Yavuz Akpınar, Selçuk Türkyılmaz ve Yılmaz Özkaya tarafından yayına hazırlanıp Türk Tarih Kurumu tarafından neşredilen Mehmet Emin Resulzade – Yeni Kafkasya Yazıları (1923-1927) kitabındaki yazılarından hareketle kavram ve söylem yönünden çözümlemeğe çalışacağız.

Biz de bu çalışmadaki söylem çözümlemesi denemesinde Van Dijk ve Parker'in tahlil yöntemleri esasında oluşturulan Willig analiz yönteminden yararlanmışır.

Anahtar Sözcükler: M. E. Resulzade, Yeni Kafkasya dergisi, söylemler, "İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal", söylem analizi, Willig yöntemi.

* Dr. Öğr. Üyesi; Lefke Avrupa Üniversitesi, nmuradov@eul.edu.tr

**NOTES ON MEHMET EMIN RESULTZADE'S "FREEDOM FOR
PEOPLE, INDEPENDENCY FOR NATIONS!" SPEECH**

Abstract

Mehmet Emin Resultzade had crowned more than 50 years of his 71 years age besides an active struggle with important idea works, as well. His careful and objective observing ability, democratic and fair evaluation skill, expression power which is full of artistic deep meanings of the lines and so on have formed his writing style in Resultzade's all works that haven't been published yet.

Resultzade who maintained his political expressing with the sense of "Freedom for people, Independency for nations" and indited valuable writings which were published by him in the journal of Yeni Kafkasya (*New Caucasia*) composed of 95 issues published between the years of 1923-1927 in İstanbul. Mehmet Emin Bey who had at least 20 years of journalist experience was a master pencil holder who knows what, where and when to write in the first publishing term of Yeni Kafkasya.

In this study, we will try to analyse Resultzade's "Freedom for people, Independency for nations" speech from the aspect of concept and speech by taking base the book named *Mehmet Emin Resultzade- Yeni Kafkasya Yazıları (1923-1927) [Mehmet Emin Resultzade- New Caucasia Writings]* edited by Yavuz Akpınar, Selçuk Türkyılmaz and Yılmaz Özkaya and published by the Turkish History Institution.

In the discourse analysis it will be benefited from the Willig analysing method based on Van Dijk and Parker's analysing methods.

Keywords: M. E. Resultzade; Yeni Kafkasya (New Caucasia) Journal; Speeches; 'Freedom for people, Independency for nations'; discourse analysis; Willig method.

Giriş

Biz, "Resultzade eserlerinin ve söylemlerinin, zaman ve zemin gerçeği de dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi gerekir!" diyoruz çünkü bu eser ve söylemlerde dile getirilen kavramların, -kendimiz de dâhil- büyük bir çoğunluk tarafından tam olarak anlaşılmadığını düşünüyoruz. Kavramların anlaşılmaması ise doğal olarak, bu eserler aracılığıyla verilmek istenen mesajların da anlaşılmaması demektir.

Resultzade ve dava arkadaşlarının, soylu bir mücadele sonucunda elde ettikleri başarıyı retrospektif ve perspektif zaman gerçeği ile siyasi-stratejik ve coğrafi mekân gerçeğini göz önünde bulundurarak değerlendirdiğimizde yaklaşık şöyle bir sonuca varıyoruz: Çar Rusyası ile Şah İrani arasında 1813 tarihinde imzalanan Gülistan Antlaşması'yla başlayıp 1828 tarihli Türkmençay Antlaşması'yla şiddetini artıran ve 28 Mayıs 1918'de "biten" toplam 105 yıllık Çarlık Rusya İmparatorluğu ile 27 Nisan 1920 işgaliyle başlayıp 1991'de biten 71 yıllık Bolşevik (Komünist) Rusya "İmparatorluğu" arasına sıkıştırılmış 2 yıllık bile olmayan bir bağımsızlık dönemi yaşanmıştır. Daha net söylersek toplam 176 yıllık (2112 aylık) Rus esareti dönemi arasındaki 2 yıllık (hatta 23 aylık) milli istiklâl (bağımsızlık) döneminden söz ediyoruz. Yani 176 yıla karşı 2 yıl, 2112 aya karşı 23 ay...

Bu esarete karşı bağımsızlığın mekân boyutu ise yaklaşık olarak şöyledir: 1917-18'de Çarlık Rusya İmparatorluğu'nun toplam yüz ölçümü 21 milyon 800 bin (21 milyon 799.825) km² iken bağımsızlığını elde eden Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin yüzölçümü ise sadece 92 bin 160 km² olmuştur. Bu ise yaklaşık olarak Çarlık Rusya'nın 237 binde biri demektir. Yani yüzölçümü 100 bin km² bile olmayan bir coğrafyanın, kendisinin 237 bin katı bir coğrafyaya iki yıl boyunca kafa tutması, takdir edilir ki büyük bir kahramanlıktır. Bu cesareti ancak İsveç İmparatorluğu ile Çarlık Rusya İmparatorluğu arasına sıkışmış ve Snelman gibi büyük düşünce ve devlet adamları sayesinde “beyaz zambaklar ülkesi” haline gelip birçok alanda dünyaya örnek olan Finlandiya'nın ve Finlilerin kahramanlığı ile karşılaştırmak mümkündür.

25 Ekim 1917'de Çarlık Rusya'ya karşı darbe (veya Sosyalist devrimi) yapıp iktidara gelen Bolşeviklerin, seleflerinden daha acımasız bir halef; cazip vaatlerine, tatlı dillerine rağmen onlardan daha müstevlî (istilacı) bir emperyalist güç oldukları M. E. Resulzade tarafından sıkça dile getirilmiştir. Resulzade'nin “*Defalarla dedik, yine diyoruz: Çar Rusyası'nın 'men' ve tahdidat' sistemi ile yapamadığını Bolşevik Rusyası 'müsaade ve tevsi' usulü ile icrâ edecektir.*”¹ söylemi, yukardaki nitelendirmemizin kanıtıdır.

Aslında Resulzade ve dava arkadaşları, Çarlık Rusya İmparatorluğu'nun coğrafi ihtişamından aldığı gücün mikyasını, bu monarşinin “milletler hapisanesi”² olarak ifade edilen antidemokratik yapısını çok iyi biliyorlardı. Çarlık rejiminin tahtına oturan Bolşevikleri ise tanımaya henüz fırsat bulamamışlardı. Bolşevik emrinde olan XI. Kızıl Ordu güçlerinin Anadolu'daki Kurtuluş Savaşı'na yardım bahanesiyle güzergâh olarak kullandıkları Azerbaycan topraklarına girip 27 Nisan 1920 tarihinde yaptıkları kıyım sonucu gerçekleştirdikleri kızıl işgalden sonra ise onları (Bolşevikleri) daha iyi tanıdılar.

Demek ki 28 Mayıs 1918 – her şeyden önce tarihi bir kahramanlıktır. Bizler, bu kahramanlığın ve tarihi cesaretin varisleri olarak onun değerine değer katmak zorundayız çünkü 1991'de bağımsızlığına yeniden kavuşan bugünkü Azerbaycan Cumhuriyeti kendi varlığını 28 Mayıs 1918 – 27 Nisan 1920 tarihleri arasında mevcut olan Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'ne borçludur. Resulzade bunu 90-95 yıl önce hissetmiş olmalı ki *Yeni Kafkasya*'daki yazılarının birinde “... halktaki Türklük ruhunu yükselten, ona mefkûre harareti veren, hür vatan meyvesini yetiştirecek istiklâlcilik fidanını kendi masum kanı ile suvaran fedakâr bir zümre vücuda gelmiş...”³ diyor.

¹ Azerî (M. E. Resulzade), “Azerbaycan'da Latin Elifbası”, *Yeni Kafkasya Yazıları (1923 – 1927)*, Yayıncı hazırlayanlar: Yavuz Akpınar, Selçuk Türkyılmaz, Yılmaz Özkaya, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2017, s. 50

² Bu ifade Bolşeviklerin lideri Lenin'e aitti. O, “*Milletler Hapishanesi'nin kapısını açıyoruz*” demesine rağmen komünistler, eskiden sadece kapıları bağlı olan Çarlık Rusya'nın her tarafını “demir perde” ile kapattılar.

³ “Yersiz Endişeler – Resulzade Mehmet Emin Bey'in Cevabı”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 195

1. Mehmet Emin Resulzade'nin aydın kişiliği üzerine

Sözlük anlamı “Kültürlü, okumuş, görgülü, ileri düşünceli (kimse), münevver”,⁴ olan *aydın*, “sahip olduğu bilgi, görgü ve deneyim ile sıradan insanlardan farklı olarak, içinde yaşadığı topluma ve tüm insanlığa yararlı olan, onlara öncülük eden kişi”dir.”⁵ M. Fuat da “Aydın Nitelikleri” adlı yazısında “*aydın olmanın temelinde elbette bir bilgi birikimi yer alır ama bu birikimi sağlayacak olan yalnızca öğrenim kurumları değil,⁶ öncelikle okuma alışkanlığıdır...*”⁷ demektedir. Grigori Petrov ise ünlü Fin aydını ve önce kendisinin, sonra da Yeni Finlandiya'nın- “beyaz zambaklar ülkesi”nin mimarı Snelman'ın diliyle “... *Aydınlar halkın beynidir. Aydınların vazifesi halkın zekâsını, vicdanını, irade ve enerjisini uyandırmak, harekete geçirmektir. Halkın düşünme yeteneğini canlandırmak; işçileri, köylüleri ve toplumun alt kesimlerini daha iyi bir hayat kurmak için ne yapmaları gerektiği konusunda eğitmektir...*” diyor.⁸

Yağmur Atsız'a göre ise “entelektüel, ... bir düşünceyi son haddine kadar düşünen ve sonuçlarına da katlanan insandır.”⁹

Mehmet Emin Resulzade de M. Fuat, G. Petrov, Y. Atsız'ın... söz ettiği aydın (entelektüel) niteliklerin tümüne sahipti ve üstelik son nefesine kadar ağır bedeller ödediği davasının eri, mücadele insanı idi.

2. Yeni Kafkasya Yazıları'nın ve Resulzade söylemlerinin önemi üzerine

Resulzade, Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin Bolşevik Rusya tarafından işgalinin ardından bir ara saklandığı Lahıç'ta geçirdiği günlerden, orada tutuklanıp Bakü'ye getirilmesinden; Stalin'in, kendisini hapisanedeki ziyaretinden; beraberinde Moskova'ya götürmesinden; Moskova günlerinden, Moskova'dan kaçışından...¹⁰ sonra geldiği Türkiye'deki ilk işi, *Azerbaycan Cumhuriyeti: Keyfiyet-i Teşekkülü ve Şimdiki Vaziyeti* adlı eseri ile Lahıç'ta yazdığı *Asrımızın Siyavuşu* eserlerini yayımlatmak (ikisi de İstanbul, 1922) olmuştur.¹¹ 1923'te ise beş yıl boyunca (1923-1927) ve toplam 95 sayısı çıkacak olan *Yeni Kafkasya* dergisini

⁴ *Türkçe Sözlük*, Birinci Cilt (A-J), “aydın” maddesi, Türk Dil Kurumu, 8. baskı, Ankara, 1998, s. 173; Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, “münevver” maddesi, İstanbul, Çağrı Yayınları (7. Baskı), s. 1422

⁵ Doç. Dr. Sibel Akgün, “Aydın Kimliği ile Nihat Erim'in Kıbrıs Sorunu'nda Yeri ve Önemi” (1956 - 1965), *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 13, Ağustos 2017, s. 71 (71-97)

⁶ Mehmet Emin Resulzade herhangi bir üniversitede okumamıştı.

⁷ Emin Özdemir'den naklen Prof. Dr. Şerif Aktaş, Prof. Dr. Osman Gündüz, *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Akçağ Yay., (17. Baskı), Ankara, 2013, s. 58

⁸ Grigoriy Petrov, *Beyaz Zambaklar Ülkesinde (Atatürk'ün Okulların Müfredatına Konulmasını İsteddiği Kitap)*, Rusçadan çeviren Elnur Osmanov, Koridor Yayınları, İstanbul, 2007, s. 88

⁹ Yağmur Atsız, “Şehir ve Entelektüel”, *Türk Düşüncesi*, Sayı: 1, s. 24

¹⁰ Bu konularda daha geniş bilgi için bk. Sebahattin Şimşir, *Mehmet Emin Resulzâde'ni Türkiye'deki Hayatı, Faaliyetleri ve Düşünceleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü [TKAE] Yayınları: 144, Seri: IX, Sayı A.4, Ankara, 1995; Mehmet Emin Resulzade, *Bir Türk Milliyetçisinin Stalin'le İhtilal Hatıraları*, Turan Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997 (Yayına haz. Sebahattin Şimşir)

¹¹ Sebahattin Şimşir, *Mehmet Emin Resulzâde'ni Türkiye'deki Hayatı, Faaliyetleri ve Düşünceleri*, s. 25

yayımlamaya başlamıştır. Bu anlamda, Resulzade'nin *Yeni Kafkasya* yazıları, oldukça önemlidir.¹²

Daha geniş bir coğrafyada – Kuzey Kafkasya topraklarından da bir kısmını içine alan bir alanda birleşik ve federatif bir Kafkasya devleti kurmayı hayal edip (ve bu hedef uğrunda mücadele edip) özellikle Bolşevik Rusya'ya karşı ciddi bir güvenlik çemberi oluşturmaya çalışan Kafkasya hürriyetperverleri, kendi aralarında anlaşamamış ve birbirlerinden ayrılmışlardı. Birleşik Kafkasya hayalinden bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti gerçeğine dönüşen bu hareketli ve sancılı süreçte Azerbaycan heyeti, “Birleşik Kafkasya Masası”nı en son terk eden, dolayısıyla vebali en az olan müttefik idi. Bu heyetteki kişiler iyi bir eğitim görmüş veya özellikle milli matbuat dünyasında kendilerini iyi yetiştirmiş entelektüellerden oluşuyorlardı.¹³

Matbuat, gerçekten de iyi bir mektepti ve dönemine göre en etkileyici güçtü. Resulzade, “*Türk matbuatının tesisi ile neşir ve tamime başladığı içtimai fikirlerden biri Şîî ve Sünnî ihtilafının ref'i idi.*”¹⁴ sözleriyle matbuatın toplumsal bir barış aracı olduğunu da ifade ediyordu. Resulzade'ye göre “*milletin şuurunu terbiye ve iradesini temsil eden münevver zümrenin ... en büyük âleti*”, matbuattı. Mehmet Emin Bey, matbuatın bir diğer sosyolojik-siyasi görevinden de söz ediyor ve şöyle diyordu: “*Konuştuğu lisanda ilk gazeteye malik olan cemiyet, bir milliyet iken, millet olmaya başlamış demektir. Hayatında matbuat ananesine malik bulunan bir halk ise teessüs etmiş bir millettir.*”¹⁵

Resulzade, ciddi bir devlet adamı olmanın yanı sıra büyük gazeteci, yetenekli muharrir, etkileyici hitâbet ustası da olduğunu *Yeni Kafkasya* dergisinde yayımlanmış hitabeleri ve yazılarında kanıtlamış bir aydındır. Bu yazılar, incelenmesi, satır aralarının da okunarak deşifre edilmesi, çeşitli açılardan çözümlenmesi gereken söylemlerle doludur. Örn. “*Târih-i kadîmin takdîs eylediği ateşe mûmâsil asr-ı hâzırın i'lâ eylediği şey petroldür...*” (*Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 42); “*Kafkasya'nın hürriyetini temin eden şey Rus saldatının kıyâfesindeki yenilik olamaz...*” (YKY, s. 43); “*... Çarizm zamanındaki eski Kafkasya idaresi ile şimdiki Kafkasya idaresi arasında, Kafkasya milletlerinin hakiki hürriyet ve hâkimiyetleri nokta-i nazarından katiyen bir fark kalmamıştır.*” (YKY, s. 44); “*Defalarla dedik, yine diyoruz: Çar Rusya'sının 'men' ve tahdidat' sistemi ile yapamadığını Bolşevik Rusyası 'müsaade ve tevsi' usulü ile icrâ edecektir.*” (YKY, s. 50); “*Bir halkın milliyetini tetkik ederken konuştuğu lisanın ehemmiyeti varsa, bu itibarla Azeriler Türktür.*” (YKY, s. 54); “*Dede Korkud'un lisanı bugün Erivan ile*

¹² Mehmet Emin Resulzade'nin *Yeni Kafkasya*'daki yazılarını neşre hazırlayıp ayrıca yayımlayan Yavuz Akpınar, Selçuk Türkyılmaz, Yılmaz Özkaya'ya ve Türk Tarih Kurumu'na teşekkür ediyoruz.

¹³ Alimerdan Bey Topçubaşov, Fethali Han Hoyski, Nesib Bey Yusufbeyli, Hasan Bey Ağayev bu aydınlardan sadece birkaçıdır.

¹⁴ Azerî [Mehmet Emin Resulzade], “Hacı Zeynelabidin”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 124

¹⁵ “Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 206

Tebriz’de söylenen lisândan pek de farklı değildir.” (YKY, s. 55); “Bolşeviklerce milliyet geçici bir devirdir. Milliyetperverlik terviç edilmez, ona yalnız tahammül olunur.” (YKY, s. 58) vb. bunlardan sadece birkaçıdır.

İşte biz bu çalışmamızda, Resulzade’nin özellikle mülteci olarak yaşadığı yıllarda “*Bir kere yükselen bayrak bir daha inmez!*” ümidini kaybetmeden yazıya döktüğü ve gelecek kuşaklara ışık tutacak nitelikte olan söylemlerinden (özellikle “*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*”den) söz etmeğe çalışacağız. Bu söylemlerin yeniden değerlendirilmesi, her şeyden önce hep tekerrür eden tarihte güncellenmesi gereken milli düşüncenin yönünü belirlemek için gereklidir. Resulzade eserlerinin, sözün geniş anlamında yeniden okunması, geçmişten daha çok gelecekle ilgilidir. Geleceğimizi nasıl planlayacağımız ve şekillendireceğimiz konusunda karar vermemiz için, tereddütlerimizi gidermemiz içindir. Bu okumalar Mehmet Emin Resulzade’nin dikkatli gözlemleri sonucu yapmış olduğu sosyolojik ve psikolojik analizlerinin satır aralarını yakalamak açısından önemlidir. Resulzade’nin futurist saptamaları onun tarihe bütüncül ve felsefi yaklaşımının ne kadar derin ve dakik olduğunun da göstergesidir.

3. Söylem ve Söylem Analizi kavramları üzerine

Söylem kavramı, aslında “bir meta-eylemdir ve ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçlerdir. Söylem – sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi, sosyal hayatın tüm yönleriyle ilişkilidir.”¹⁶

Burada, Mehmet Emin Resulzade’nin *Asrımızın Siyavuşu* eserinin söylem çözümlemesi üzerine son zamanlarda yapılmış önemli bir çalışmadan kısaca söz etmek yerinde olacaktır. Nasser Khaze Shahgoli’nin “M. E. Resulzade’nin *Asrımızın Siyavuşu* Adlı Eserini Söylem Çözümleme Bulgulayıcısı Temelinde Anlama” adlı söz konusu makale, Barbara Johnstone’un *Discourse Analysis* (2008) eserinde geliştirdiği yöntemle irdelenmiş, özellikle Resulzade eserlerinin söylem analizi çalışmalarına yeni bir boyut kazandırılmıştır. Biz N. K. Shahgoli’nin bu makalesinden sadece söylemin özellikleriyle ilgili küçük bir parçayı aktarmak ve bu önemli çalışmayı bilim dünyasına duyurmakla yetiniyoruz: “Söylem dünyaca biçimlendirilir ve dünyayı biçimlendirir”; “Söylem dilce biçimlendirilir ve dili biçimlendirir.”; “Söylem katılımcılarca biçimlendirilir ve katılımcıları biçimlendirir.”; “Söylem önceki söylemce biçimlendirilir ve sonraki söylemin olanaklarını biçimlendirir.”; “Söylem ortamınca biçimlendirilir ve ortamını biçimlendirir.”; “Söylem amaçça biçimlendirilir ve amacı biçimlendirir.”¹⁷

¹⁶ E. Sözen’in *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi, Güç ve Refleksivite* eserinden naklen Hilal Çelik – Halil Ekşi, “Söylem Analizi”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi I*, No 27, 2008, s. 100

¹⁷ SHAHGOLİ, Nasser Khaze, “M. E. Resulzade’nin *Asrımızın Siyavuşu* Adlı Eserini Söylem Çözümleme Bulgulayıcısı Temelinde Anlama”, *MTAD* 2018,15(3): 419-439; DOI: 10.1501/MTAD.15.2018.3.27 E-yayın Tarihi: 30 Ekim 2018 Makale (Erişim tarihi 06.06.2019)

Söylem analizi ise “nitel araştırma ve yorumlamacı yöntemlerden biri”¹⁸ olup “metni söz dizimsel ve semantik sınırların ötesine giderek bir yapı-söküme uğratma ve onu kuran niyetin ne olduğunu anlama çabasıdır.”¹⁹ Van Dijk’e (1997) göre “Söylem analizi sadece katı kurallar ya da ilkeler üzerinde odaklanmaz, buna ek olarak söylem içinde bireylerin neleri ihlal ettikleri, görmezden geldikleri ve muallakta kaldıkları üzerinde de durur.”²⁰ Harris’e (1952) göre “söylem çözümlemesi, post-modern paradigma içinde yer alan post-yapısalcı ve sosyal yapılandırmacı yaklaşımların içinde sayılabilecek... bir yöntemdir.”²¹

K. F. Punch’a (2005) göre “söylem çalışmalarının tümünde üç ilke geçerlidir: **1)** Söylem kurallıdır, kurallarla yönetilir ve içsel olarak yapılandırılmıştır; **2)** Söylem, kaçınılmaz olarak sosyal ve tarihsel bir matris içinde konumlanmış; kültürel, siyasi, ekonomik, sosyal ve kişisel gerçeklerin söylemi belirlediği kullanıcılar tarafından üretilir; **3)** Söylemin kendisi bu sosyal ve tarihsel matrisin önemli yerlerini kurar ve biçimlendirir. Diğer bir ifade ile söylem, insan deneyimlerini yansıtır ve aynı zamanda da bu deneyimlerin önemli kısımlarını yapılandırır. Bu nedenle söylem analizi, söylemin etkilediği veya söylem tarafından yapılandırılan insan deneyimlerinin herhangi bir parçasıyla ilgili olabilir.”²²

Rezultade’nin dile getirdiği söylemler (yani dil ürünleri olarak ürettiği inşalar), “... nerede, hangi bağlamda, ne amaçla söylendiğine bağlı olarak değişen anlamlara sahip olması ile ortaya çıktığı”, tarihsel ve sosyal olgulardan hareketle yapıldığı için farklı yorumlamalara tabi tutulabilir. Nitekim “toplum ve toplumsal yaşamla ilgili doğruların genellenmesi ve teke indirilmesi zordur.”²³

Aslında söylem niteliğindeki herhangi bir metni, metin parçasını²⁴ ‘söylem’, ‘söylem analizi’ veya ‘söylem çözümlemesi’ kavramlarını esas alarak tek bir kuramsal çerçeveye oturtmak oldukça zordur. Bu anlamda bizim yapmaya çalıştığımız şey, aslında bir “söylem analizi denemesi”dir.

Parker, söylem analizi yapılırken takip edilmesi gereken basamakların ana hatlarını belirlemiş ve 20 basamak tespit ederek onları sırasıyla şöyle gruplandırmıştır: “**1-2. basamaklar:** Analiz için metin seçimi; **3-12. basamaklar:** Metinde inşa edilen özne ve nesnelerin sistematik tanımlanması; **13-20. basamaklar:** Metnin ürettiği iktidar ilişkilerini

¹⁸ Heycan Erhürman, “Kuzey Kıbrıs’ta Küreselleşme ve Avrupalılık: Kıbrıs’ı Yeniden Düşünmek”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, Sayı 2 / Aralık-Ocak-Şubat [20]12-13, s. 163

¹⁹ bk. Gee, Micheals ve O’Conner’den naklen Yrd. Doç. Dr. Ömer Solak, “*Küçük Ağa* Romanının Eleştirel Söylem Analizi”, *TDAV Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 26, Eylül-Ekim 2011, s. 3

²⁰ Van Dijk’ten naklen Çelik – Ekşi, agm, s. 108

²¹ bk. Tahir Gür, “Post-modern Bir Araştırma Yöntemi Olarak Söylem Çözümlemesi”, *ZfWT (Zeitschrift für die Welt der Türken) Journal of World of Turks*, Vol. 5, No 1 (2013), s. 186

²² bk. Çelik – Ekşi, agm, s. 109

²³ Gür, agm, s. 187

²⁴ Arkonaç’a göre “İnsan yapımı anlam taşıyan her şey metindir.” bk. Sibel A. Arkonaç, *Psikolojide Söz ve Anlam Analizi – Niteliksel Duruş*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2014, s. 161

kurgulayan söylem tarzlarının incelenmesi. Parker bu kılavuzun, dilin çelişkilerini, işlevlerini ve inşasını tanımlamada kullanışlı olduğunu öne sürer...”²⁵

Willig ise Parker’ın 20 basamaklı analiz “kılavuzunu” sadeleştirerek 6 maddeye indirmiş, daha pratik hale getirmiş, onları “Analiz esnasında cevaplanması gerekenler, beklenen cevaplar” adı altında şöyle sıralamıştır: “**1)** ‘*Dil vasıtasıyla inşa edilen nesne ne durumdadır?*’ – Bu soruyu sorarak metindeki söylemsel inşaları bulacaksınız.”; “**2)** ‘*Hangi söylemler kullanılıyor, bu söylemlerin birbiriyle ilişkisi nedir?*’ – Bu soruyu sorarak metinde anlamı inşa eden söylemleri görmeğe başlayacaksınız.”; “**3)** ‘*Metindeki sosyal inşalarla elde edilen nedir? Burada kullanılmasıyla elde edilen nedir? Ne gibi bir işlevi ya da işlevleri var? Konuşmacı / yazar burada bu inşayı kullanarak ne yapıyor?*’ – Bu sorunun cevabı, ... eylem yönelimleri olacaktır.”; “**4)** ‘*Kullanılan sosyal inşaların kurguladıkları özne konumları nelerdir?*’ – Sorunun cevabı kendinde aşikâr, konuşanların birbirlerini konumlandırma tarzlarını takip edeceksiniz.”; “**5)** ‘*Burada gözlediğiniz sosyal inşalarda ne gibi eylem ihtimalleri var? Konuşanların [yazarın] konumlandırımlarıyla elde edebilecekleri nedir?*’ – Bu soruların cevabı, söylemin uygulamalarının yani pratiğinin neler olabileceğine dair fikir verecektir.”; “**6)** ‘*Metinde inşa edilen sosyal inşanın konumlandırımları, öznelliklerini nasıl yaşantılamaktadır: Potansiyel olarak neler düşünülebilir, neler yaşayabilir?*’ – Cevap, size özneliğin o metindeki etkileşimde nasıl inşa edildiğine dair bir fikir verecektir.”²⁶

4. Mehmet Emin Resulzade’nin kavram hassasiyeti. “İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal!” söyleminin kavram analizi denemesi

Resulzade eski bir yazı adamı ve deneyimli bir gazeteci, ciddi bir aydın olarak terimler ve kavramlar konusunda oldukça titiz, son derece hassas bir kişiliğe sahiptir. Kullandığı her sözü tartarak kaleme alan Mehmet Emin Bey’in bu konudaki hassasiyetini merak edenler *Yeni Kafkasya*’da Azerî imzasıyla kaleme aldığı “Seyr ü Sefer Kararnamesi Münasebetiyle”²⁷ yazısı ile imzasız yayımladığı “Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası”²⁸ yazılarını okuyabilirler.

Aslında bu çalışmanın bir önceki bölümünde özetlenenler, Resulzade dilindeki söylemlerin böyle bir kuramsal çerçeveye oturtularak da çözülebilir olduğunu göstermek içindir. Biz, bu söylemlerin tamamını bir yana bırakıp “*Bir söylemin anlamı, onu oluşturan kavramların ve sentaktik oluşumların toplamına eşittir!*” ilkesine dayanarak Resulzade’nin “*İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal!*” söyleminin kavram boyutlarına değinmeye, bu kavramlarla inşa edilen söylemi çözümlenmeğe, ardından da bir sonuca varmaya çalışacağız.

“*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*” şeklinde sembolize edilen son derece beşeri ve

²⁵ Arkonaç, age, s. 160

²⁶ Arkonaç, age, s. 163

²⁷ *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 114-115

²⁸ *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 205-209

siyasi-ideolojik hedefin inşasında en az $4 + 2 + 1^{29}$ (toplam 7) kavram yer almaktadır ki o da *insan, hürriyet, millet, istiklal* (4 leksik kavram / leksem); “*İnsanlara hürriyet!*”, “*Milletlere istiklal!*” ve “*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*” ($1 + 1 + 1 = 3$ sentaktik kavram / sintagm) unsurlarından ibarettir. Resulzade’nin, *sosyolojik* ve *politik-ideolojik* boyutlarını da kast ederek dile getirdiği bu söylemin *tarihsel, filolojik, gramatik, lengüistik, psikolojik, hukuki, demokratik, stratejik, teolojik* vb. boyutlarının tamamı *ontolojik, hermenevtik, epistemolojik* okumalar ve *diakronik, senkronik, paradigmatik, sintagmatik* yöntemlerle ayrıca irdelenebilir. Aslında bu söylemin tam analizi, onun, ilgili alanların tamamı yönünden değerlendirilmesinden sonra belki yapılmış sayılabilir. Bu anlamda, “*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*” şeklinde “termîz edilmiş” (sembolleştirilmiş) derin anlamlı söylemin *metakronik* (zamanüstü) bir özelliğe sahip olduğunu da söylemek yanlış olmayacaktır. Yani ilgili söylemin siyasi terminolojide ne anlamlarda kullanıldığı, söylem içinde yer alan unsurların *felsefi, psikolojik* ve *sosyolojik* yönü; *demokratik* tarafı, *slogan* niteliği (*hitabet gücü* ve *retorik* boyutu); *epistemolojik* ve *ontolojik* tahlili, *ekonomik* yanı vb. kapsamlar / işlemler, şimdiye dek belirlenmiş ve yapılmış değildir. Biz, yukarıda sadece bir kısmını belirttiğimiz niteliklerin tamamını ihtiva eden söz konusu söylemin kapsamlı bir çözümleme ve yorumlamayı fazlasıyla hak ettiğini düşünüyoruz.

Çalışmamızın bundan sonraki kısmında Resulzade’nin yüzlerce söylemi içinden seçtiğimiz ve “*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*” şeklinde sembolleştirilen sintagmı üzerinde durmaya çalışacağız. Öncelikle, bu söylemin inşasında yer alan kavramları biraz yakından tanıyalım:

4.1. *İnsan* kimdir, kim değildir?

Sosyolog Dr. Ali Şeriati, *İnsanın Dört Zindanı* adlı ünlü eserinde “insan” kavramının üzerinde durarak onu genişçe irdeler. “İnsan”ın kavramsal boyutunu ele aldıktan sonra “biyolojik insan” ile “sosyolojik insan”ı birbirinden ayırır ve “*insan imek*” ile “*insan olmak*” kavramları üzerinde durur. “*İnsan imek*” için “*beşer*”; “*insan olmak*”a da “*insan*” diyen Şeriati, “insan olma” sürecinde **a**) “bilinçlilik” (varlığının farkında olan varlık); **b**) “seçme yeteneğine sahip; **c**) “yaratıcı özelliği” olan kişi olmak üzere üç vasfı (niteliği) kaydeder ve “**insan**”ın tanımını yaklaşık olarak şöyle yapar: “*İçimizden her biri, öz benliğinin varabildiği ölçüde, gerçekten seçim yapabilme aşamasına ulaşabildiği ölçüde, sonra oluşmayı ve doğada bulunmayı meydana getirebildiği ölçüde ... ‘insan’ olabilmiştir.*”³⁰

²⁹ XIX, yy.ın ünlü Fransız dilbilimcisi Lucien Tesnier’e göre “*Alfred parle.*” (“*Alfred konuşuyor.*”) cümlesinde iki (*Alfred* ve *parle*) değil, üç unsur bulunmaktadır. Daha geniş bilgi için bk. *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi – Kuramcılardan Seçmeler – “Lucien Tesniere”* (Çev. Nüket Güz), Multilingual Yay., İstanbul, 1999, s. 134-135

³⁰ Dr. Ali Şeriati, *İnsanın Dört Zindanı*, (Çeviren ve notlandıran Prof. Dr. Hüseyin Hatemi), İşaret Yay., 5. Baskı, İstanbul, 1997, s. 19-20

Şeriatî, insan olabilme sürecinde 1) “Düşünüyorum, demek ki varım!” (Descartes); 2) “Duyumsuyorum, demek ki varım!” (Gide) ve 3) “Başkaldırıyorum, demek ki varım!” (Albert Camus) aşamalarını da önemli bulduğunu belirtir ve “... Başlangıçtan beri bilinçsiz bir kul olarak ibadet eden insanın ibadeti değersizdir. Başkaldırma bilincine ulaştıktan sonra itaat eden insanın itaati ise iradi bir itaattir. Şu hâlde insan, tabiat içinde seçebilen tek varlıktır...” der.³¹ Sonra ise “... İnsan üç boyutlu, üç yetenekli bir varlıktır. Bu yetenekler önce öz benliğinin... bilincine varma yeteneği; (ikincisi) özgür olmak özelliği, üçüncüsü de sanayi ve güzel sanatlar alanında yaratıcılık niteliğidir.” diye ekler.³² Tahlillerini Kuran-ı Kerim’i referans göstererek sürdüren Şeriatî’ye göre “İnsan, bütün tabiat varlıklarından ayrı olarak öyle bir varlık olur ki **başkaldırabilir, seçebilir, bilinçlenebilir, doğaya karşı yaratıcılık yeteneğini kullanabilir**... Şimdi bu bilinçli, seçebilen ve yaratıcı varlık, dört zorlayıcı gücün, dört zindanın baskısı altındadır ki, bu güçler, insanı öz benliğinin bilincine varmaktan, yaşamı çevresindeki seçim yeteneğini kullanmaktan ve yaratıcılık yeteneğinden yararlanmaktan alıkoymaktadır. Maalesef çağımız insanının büyük trajedisi buradadır... İlk olarak irade sahibi, bilinçli ve yaratıcı insan, **ilk zorlayıcı gücün – Doğa’nın baskısı altındadır, bu zorun tutsağıdır. Doğa baskısı (Natüralizm), Tabiat temeline özellikle yaslanmaktadır, oldukça önemli ölçüde de gerçeklik payı vardır. İkinci zorlayıcı güç Tarih’in (Historizm) baskısıdır...; üçüncüsü Toplum baskısıdır (Sosyologizm), dördüncüsü ise ‘Ben’ duygusudur ki buna da ‘Biyologizm’ demek mümkündür.**³³

Ali Şeriatî’nin çizdiği bu sosyolojik çerçeveyi, ana hatlarıyla “insan olma”, “aydın olma”, “düşünce adamı olma” için de temel bir norm saymak ve M. E. Resulzade’ye şâmil etmek mümkündür.

Konumuz, Mehmet Emin Resulzade’nin, “insan” kavramını “dört zindan” bağlamında ve sosyolojik boyutlarıyla irdeleyip-irdelemediği olmasa da kendisinin bu ölçülere uyan bir insan olduğunu tekraren söyleyebiliriz. Resulzade, “hürriyet” istediği insanların, onu hak etmek için mücadele etmesi, bedel ödemesi gerektiğini birçok yazısında dile getirmiştir.³⁴ Resulzade’nin *Yeni Kafkasya*’daki yazıları zaman itibarıyla 23 aylık Azerbaycan Halk Cumhuriyeti’nin yıkılışından sonra kaleme alındığı için iki yıllık hürriyetin bedeli zaten ödenmişti.³⁵ Resulzade ve dava arkadaşları, hürriyeti sadece kendi soydaşları ve yurttaşları için değil, tüm insanoğlu için istiyorlardı. Örneğin, Resulzade bir yazısında şöyle diyordu: “Dökülen

³¹ age, s. 22

³² age, s. 27

³³ Ali Şeriatî, *İnsanın Dört Zindanı*, s. 41-43

³⁴ Bu istek *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*’nin 29. madde 1 ve 2. fıkralarına da uygundur. Nitekim, burada bireyin (hür insanın) sorumlulukları dile getirilmiştir. bk. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*, 29. Madde (s. 207)

³⁵ bk. M. E., “Acı Hatıralardan: Gazeteci Seyid”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 225-226

kadın, çoluk çocuk kanının acısıyla icrâ-yı mezâlim edenlere lanet okuyoruz. İnsâniyette müşterek olduğumuz hasebiyle Gürcülere de o kadar acıyoruz.”³⁶ Azerbaycan’ı işgal eden Rusya’ya karşı sert ifadelerden kaçınmayan Mehmet Emin Bey, “Kendi hudud-ı milliyesi dâhilinde kalan Rusya mesut olsun.”³⁷ diyor... Böyle bir idealin taşıyıcıları olan Resulzade ve dâvâ arkadaşları, tüm insanlar için istedikleri hürriyetin bedelini, Azerbaycan’daki ikinci esaret dönemi- 70-71 yıl sürecek olan Bolşevik baskısı yılları (1920-1991) için de peşinen ödemiş sayılırlardı. Dolayısıyla Resulzade, “İnsanlara hürriyet” derken soydaş ve yurttaşları başta olmakla bu hürriyeti -onun değerini bilmek koşuluyla- tüm insanların hak ettiklerini düşünmektedir.

Son derece hakkaniyetli³⁸ bir insan olan Resulzade, öncelikle “Yaratılanları Yaradan’dan ötürü sevmek” ilkesinden hareketle “insanlara hürriyet” hedefliyordu. İkincisi, mütedeyyin bir aile ve ortamda yetişen Mehmet Emin Bey, “kul hakkı” kavramını da iyi benimsemiş, bu konuyla ilgili Kur’an-ı Kerim ayetlerini ve hadis-i şerifleri iyi öğrenmişti. Üçüncüsü, “Bende bağışlamazsa Allah da bağışlamaz!” (Kul affetmezse Allah da affetmez!) gerçeğini en azından yetmişmiş olduğu milli maişet zemininden içselleştirmişti. Dördüncüsü, Resulzade demokrasiye inanıyordu, çağının en makbul hakkaniyetli siyasilerinden, en büyük demokratlarındandı. Beşincisi, Resulzade’nin 1910’lu yıllarda dile getirdiği bu slogan 1948’de kabul edilecek olan 30 maddelik İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin neredeyse tüm maddelerine, özellikle de 1., 2., 3., 16.1-2, 17., 18., 19., 21.3, 26.1-2, 28., 30. madde ve şıklarına³⁹ uygundu. Söz konusu Beyanname’nin 29. maddesinin 1. ve 2. şıklarında da her türlü insan hakkına sahip bu kişilerin sorumlulukları dile getirilmiştir.⁴⁰ Altıncısı, iyi bir edebiyat tarihçisi ve yüksek zevk sahibi bir edip olan Resulzade, “... düşünceleri, idealleri ve mücadeleleriyle Türk toplumunu kendi çağından başlayarak güçlü bir şekilde tesir altına almış; nesilleri peşinden sürüklemiş, onlara günümüze kadar yol göstermiş, örnek olmuş... ‘Hürriyet şairi Nâmık Kemal’in”⁴¹

Umûmu müstefîd etmez husûsun hakkını ibtâl

Sakin bir ferdi ezme gayret-i efrâd lâzımsa

[Bir kişinin hukukunu ortadan kaldırmakla, toplumu özgür kılamazsın

³⁶ “İkinci Yıla Geçerken”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 119

³⁷ “Taşnaksütyun Fırkasının İflası”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 165

³⁸ “Hakkaniyet” kavramıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Gaspıralı, “Avrupa Medeniyetine Bir Nazar-ı Muvazene”, *Seçilmiş Eserleri 2,- Fikri Eserleri*, Neşre hazırlayan Yavuz Akpınar, Ötüken Yayınları, 2016 (5. Basım), s. 158-183

³⁹ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*, s. 203-208

⁴⁰ *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*, s. 207

⁴¹ Yavuz Akpınar, “Azerî Edebiyatında Namık Kemal”, *Azerî Edebiyatı Araştırmaları*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1994, s. 213

Eğer fertlerin yani kişilerin gayretli olmasını istiyorsan sakın hiçbir kişiyi ezme]

beytinde dile getirdiği gerçeği hem yönetici olarak hem de liderlik vasfını hiç kaybetmediği 35 yıllık son gurbet hayatı boyunca bizzat yaşayan ve onlara amel eden insandı...

4.2. Resulzade'ye göre Hürriyet nedir?

“Hürriyet” kelimesinin tek anlamlı olmasına⁴² rağmen “hürriyet” kavramının da tıpkı “insan” kavramı gibi geniş kapsamlı, çok yönlü, kullanım ve anlam alanı geniş bir mefhum olduğu görülmektedir. Ünlü Türk dilbilimcisi Berke Vardar, İÜ Edebiyat Fakültesi’nde 1964 yılında tamamlayıp savunduğu *Etude lexicologique d’un champ national. Le champ notionnel de la liberté en France de 1627 à 1642* konulu doktora tezinde, “liberty” (hürriyet) kavramının, 1627-1642 yılları arası Fransız toplumundaki kullanımını ele almıştı.⁴³ Demek ki *hürriyet* kavramı Türk dünyasında basın çalışmaları başlamadan 290-300 yıl önce Fransa’da ciddi şekilde tartışılmış, Berke Vardar da bu kavramın sadece 15-16 yıl zarfındaki kullanımı üzerinde durmuştu.

Biz, Mustafa Kemal Atatürk’ün “*Heyecanlarımı ondan aldım*” dediği; “*‘Edip’ ile ‘kahraman’ı kişiliğinde birleştirmiş; vatan, millet, devlet, adalet, hürriyet, hak, hukuk gibi üstün değerlere eğilen bir sanatçı*”⁴⁴ gibi tanıdığımız ve “*Ne gam pür-âteş-i hevl olsa da gavga-yı hürriyet / Kaçar mı merd olan, bir cân için meydan-ı gayretten*” [Hürriyet kavgası korku ateşiyle dolu da olsa üzülecek bir şey yoktur. / Mert olan insan, canını korumak için gayret meydanından kaçır mı?] diyen Namık Kemal’in; “*Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir şair*” olduğunu söyleyen Tevfik Fikret’in; Resulzade’nin, “*ey büyük mübeşşir-i hürriyet*”⁴⁵ olarak saygıyla hitap ettiği ve fikirlerinden çok etkilendiği Ziya Gökalp’in; “*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım*” diyen Mehmet Akif Esoy’un ... “hürriyet”lerinden yola çıkmanın, Resulzade’nin “hürriyeti”ni anlamamızı kolaylaştıracağını düşünüyoruz.

Resulzade’nin *Yeni Kafkasya* yazılarındaki “hürriyet” kavramı çeşitli nitelemelerle dile getirilmiş, temel düşüncenin merkezine oturtulmuştur. Örn., “*Çarizm zamanındaki eski Kafkasya ile şimdiki [Sovyet- NM] Kafkasya idaresi arasında, Kafkasya milletlerinin hakiki hürriyet ve hakimiyetleri noktainazarından katıyyen bir fark kalmamıştır.*”⁴⁶ söyleminde Çarlık ve Bolşevik Rusya karşılaştırması “hakiki hürriyet” üzerinden yapılmıştır. M. E. imzalı bir başka yazısında da ele aldığımız söylemin özellikle ikinci (*Milletlere İstiklal!*) kısmının hangi

⁴² bk. Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları (7. Baskı), İstanbul, 1317, s. 546; Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay. (18. Baskı), Ankara, 2001, s. 391; *Türkçe Sözlük* (I. Cilt), TDK Yayınları, Dokuzuncu Baskı, Ankara, 1998, s.1014

⁴³ Prof. Dr. Berke Vardar, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2007, yazar hakkında bilgi sayfası (numarası yoktur)

⁴⁴ Prof. Dr. Saadettin Yıldız’ın yayımlanmamış “Hürriyet Kasidesi Üzerine Notlar”ından

⁴⁵ [Ziya Gökalp’in definde] “Resulzade Mehmet Emin Bey’in Hitâbesi”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 134

⁴⁶ “Ateş Çalan Promete”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 44

nedenlere dayanarak dile getirdiğinin ipuçlarını yakalıyoruz. Resulzade şöyle yazıyor: “... Hakiki sulh ise, kanaatimizce, yalnız, milletlerin kendi mukadderatlarına mâlik olmaları ile tahakkuk edecek.”⁴⁷ Azerbaycan Parlamentosu’ndaki bir konuşmasında seslendirdiği “Efendiler, bir milletin hürriyeti o milletin kendi işidir. Kendi hayat-ı milliyesi ile yaşamaya azmeden ve bu azmi sarsılmaz bir iman şekline koyan bir millet, katiyen mahvedilemez, daima muzaffer olur...”⁴⁸ sözleri ise “hürriyet” kavramının sadece insanlarla (fertlerle) sınırlı kalmayıp milletin de hakkı olduğunu ifade etmektedir.

İnsanlar için hürriyet isteyen Resulzade, bu kavramın istismar edilmesi, sui-istimali konusunda da son derece hassastır: “... İfrata varan sınıf hürriyetleri, elbette ki takyîd olunacak ve mutedil bir şekle girecektir. Çünkü hürriyetin bu şekli, hiç şüphesiz ki hürriyet değil, âfettir...”⁴⁹ Yeni Kafkasya’nın programı niteliğindeki “Ateş Çalan Promete” yazısında da büyük bir uzak görüşlülükle “... Kafkasya’nın hürriyetini temin eden şey Rus saldatının kıyafesindeki yenilik olamaz. Rus saldatı, Kafkasya silsile-i cibalinin [sıradağlarının] ötesinde bulunmadıkça, kendisine ‘kızıl’ bile denilse, siyah kartal vazifesinden başka bir rol oynayamaz.” demektedir.⁵⁰ Resulzade’nin, “hürriyet” içerikli bu söylemleri filin (tüm zamanları içine alan) geniş zaman kipinde kullanması da mânidardır ve ilgili söylemin lengüistik yönden de hem dilin mantığına hem de hayatın gerçeklerine uygun olduğunun kanıtıdır. Görüldüğü gibi Resulzade, özellikle başına buyruk Bolşevik siyasilerin “özbaşinalıkları”ndan bir “bela” olarak söz etmektedir. Aynı nutkunda “ekânim-i hürriyet”ten [1948’de yani 20-25 yıl sonra *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*’nde de dile getirilecek olan temel insan hak ve özgürlüklerinden], “siyaseten kesbi hürriyet ve istiklal”den, “içtimaî hürriyetler”den, “hukuk-ı beşer”den, “dâhilî hürriyetler”den de söz eden Resulzade, konuşmasının sonundaki “... İçtimaî ve hukukî hürriyetler(imiz)den bi’l-farz [diyelim ki] kaybetsek bile, siyaseten kazanacak, telâfi-i mâfât edeceğiz [uğradığımız ziyanın bir kısmını telâfi edeceğiz]...”⁵¹ Pek de nâ-ümit olmayalım... Bütün mesaimizi hürriyet-i siyasiyenin tespitine sarf edelim. Bunun için de her türlü fedakârlığa âmâde bulunalım.”⁵² sözleriyle siyasi hürriyete (yani millî istiklâle, tam bağımsızlığa) ulaşmak için yeni bedeller ödemeğe de hazır olmamız gerektiğini vurgulamıştır. Resulzade’nin diller ezberi olan “Bir kere yükselen bayrak bir daha inmez!” inancının arkasında da bu hürriyete düşkün, fedakârlığa hazır gençlik vardı ve Mehmet Emin Bey çok ümit beslediği Azerbaycan gençliğine *Asrımızın Siyavuşu*’nda seslenmişti. Birkaç yıl sonraki mülteci hayatında dile getirdiği “Çalınan

⁴⁷ “Reis Wilson’un Vefatı Münasebetiyle”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 74

⁴⁸ “Azerbaycan Meclis-i Mebusânî’nda”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 100

⁴⁹ “Şûrâ-yı Millî Reisinin Bir Nutku”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 103

⁵⁰ “Ateş Çalan Promete”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 43

⁵¹ “telâfi-i mâfât” için bk. Devellioğlu, age, s. 1068

⁵² agy, s. 103

*istiklâlimizi iadede en güvendiğimiz nesil gençliktir...*⁵³ sözlerinde de yine aynı gençliğe olan güvenini tazeliyordu.

Resulzade'nin bu inancında Namık Kemal'in ünlü *Hürriyet* kasidesindeki “*Ne mümkün zulm ile bîdâd ile imhâ-yı hürriyet / Çalış idraki kaldır muktedirsen âdemiyetten*” [Hürriyeti, zulüm ve adaletsizlikle yok etmek mümkün değildir / (Ey zalim), eğer gücün yetiyorsa insanın hür yaşama düşüncesini ortadan kaldır yani insanlık, düşünebildiği sürece hürriyetini elde etmek için uğraşacaktır] ve “*Ne efsun-kâr imişsin âh ey didâr-ı hürriyet / Esir-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten*” [Ey hürriyetin güzel yüzü, sen ne kadar büyüleyici imişsin! / Senin sayende esirlikten kurtulduk fakat bu sefer de aşkının esiri olduk!] mısralarının⁵⁴ aşıladığı coşku ve sarsılmaz ruh hâli hâkimdir.

Resulzade, *Yeni Kafkasya*'nın 28 Mayıs 1341 (1925) tarihli sayısında yayımlanan bir yazısında 27 Nisan 1920 işgalini değerlendirirken işgal edilmiş vatanının hürriyetiyle ilgili şu tespitlerde bulunur: “... *Azerbaycan'ı hürriyet ve istiklalinden ıskat ile Rusya'ya ilhak eden bu meşum günü hürriyet ve istiklal günü diye tes'id eden bu satılık herifler, halkın kendilerine zerre kadar itibarı olmadığını pek alâ biliyorlar ve çok iyi takdir ediyorlar ki efkâr-ı umumiye istiklalîyet taraftarı ve istilâ muhalifidir. Bu şiarların mürevvici, bu fikirlerin mübarizi ise Müsavat'tır.*”⁵⁵

Hürriyet-sever Mehmet Emin Resulzade'nin “hürriyet” yani “özgürlük” kavramıyla ilgili notları, konuşmaları, yazıları... *Yeni Kafkasya*'dakilerle, *Yeni Kafkasya*'da bulunanlar da bizim burada belirttiklerimizle sınırlı değildir. Resulzade dilindeki “hürriyet” söylem ve kavramının farklı disiplinler açısından irdelenmesi, Resulzade'nin siyasi-felsefi dünyagörüşünün enginliğini bir daha ortaya çıkaracaktır.

4.3. Resulzade'ye göre, *Millet* olabilmek için neler gerekir?

Resulzade'nin “*İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal!*” söyleminde bulunan *millet* mefhumunun, onun *Yeni Kafkasya*'daki yazılarında *milliyet* kavramının kullanımına göre daha az olduğu görülüyor. Bizce, Resulzade'nin sıkça söz ettiği “milliyet” kavramı, kendisinin çok etkilendiği Gökalp'in şu görüşlerini de kapsamaktadır: “*Tarih umumî bir kaide olarak gösteriyor ki, her nereye milliyet ruhu girdiyse orada büyük bir terakki ve tekâmül cereyanı doğdu. Siyasî, dinî, ahlâkî, hukukî, bedî, ilmî, felsefî, iktisadî, lisanî hayatların hepsine gençlik,*

⁵³ “Yersiz Endişeler – Resulzade Mehmed Emin Bey'in Cevabı”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 193

⁵⁴ Saadettin Yıldız'ın yayımlanmamış “Hürriyet Kasidesi Üzerine Notlar”ından

⁵⁵ Azerî, “Müsavat Fırkası ve Bolşevikler”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 175

*samimilik ve teravet geldi. Her şey yükselmeğe başladı...*⁵⁶ Bu iki sosyoloji kavramından Resulzade dilinde bilinçli bir şekilde yararlanıldığı gözlemlenmektedir.

Resulzade *milliyet* ve *millet* kavramlarının farklarını *Yeni Kafkasya*'daki bir yazısında – Ziya Gökalp'in *Türkçülüğün Esasları* eserinin de etkisiyle olsa gerek- şöyle dile getirir: “Kullandığımız iki kelime vardır: *milliyet* ve *millet*. Bunlardan birincisi [milliyet] - *lisânî, dinî, ırkî, kavmî, tarihî, coğrafî, iktisadî ve siyâsî âmillerin tesiri ile husûle gelen etnik bir muhiti ifade ettiği hâlde, diğeri [millet] – bu muhitte husûle gelen maşerî [toplumsal] bir iradeyi ifade eder.*⁵⁷ Ardından ünlü sosyologlar Mazzini ve Durkheim'ın “millet” kavramının tanımıyla ilgili görüşlerini aktarır. Bu iki sosyoloğun tanımlarından yola çıkarak *millet*'in “unsurî”, “tarihî”, “içtimaî”, “iradî” hadise olması hakkındaki görüşlerini özetledikten sonra ilginç karşılaştırmalar yapar: ‘milliyet’e ‘rüşeym’ [sperm], ‘millet’e ‘çocuk’; ‘milliyet’e ‘ağaç’, ‘millet’e ‘meyva’; ‘milliyet’e ‘müvellid’ [doğuran], ‘millet’e ‘veled’ [doğan] der ve görüşlerini şöyle derinleştirir: “*Lisanı, âdatı, tarihi, dini, vatani ve sairesi bir olan insanlar bir milliyet teşkil ederler fakat bir milliyetin millet hâline geçmesi umumî bir şuur ve maşerî iradesinin tesisine bağlıdır. Bu ise yalnız ‘içtimaî hafıza’ vazifesini gören organın (uzvun) teşekkülü ile vücut bulur. Bu organ muhtelif zamanlara göre değişir...*”⁵⁸

Yeni Kafkasya'dan aktardığımız parçalardan da görüldüğü üzere, Mehmet Emin Bey'e göre *millet* kavramı, *kavmiyet* ve *milliyet*⁵⁹ kavramlarından sonra gelmekte hatta Gökalp'in “*Millet, aynı harsta müşterek olan ferdlerin heyet-i mecmuasıdır*”⁶⁰ şeklinde ifade ettiği sosyolojik tanımdan daha ileri gitmektedir. Nitekim, Resulzade'nin benimsediği *kavmiyet*, *milliyet*,⁶¹ *millet* aşamalarının son halkası *millet* idi.⁶² Demek ki Resulzade, Ziya Gökalp'in ifadesiyle, ne “millet ırk demektir” diyen “ırkî Türkçü”; ne “milleti kavim zümresiyle karıştıran kavmî Türkçü”; ne milleti “... aynı ülkede oturan ahâlilerin mecmuu” sayan “coğrafî Türkçü”; ne “millet, Osmanlı İmparatorluğunda bulunan bütün tebaaya şamildir” diyen Osmanlı; ne “millet, bütün Müslümanların mecmuu” diyen “İslâm ittihatçısı”; ne de “millet, bir adamın kendisini mensup addettiği herhangi bir cemiyet” diyen “Fertçi”dir.⁶³

⁵⁶ “Millî Vicdanı Kuvvetlendirmek”, Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, s. 76

⁵⁷ “Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 205

⁵⁸ agy, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 206; *Türkçülüğün Esasları*, s. 94

⁵⁹ “Milliyet” konusunda daha geniş bilgi için bk. Azerî [M. E. Resulzade], “Azerbaycan'da Milliyet Meselesi”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 105-111

⁶⁰ bk. Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınları (7. Basım), İstanbul, 1968, “Hars ve Tehzib” bölümü

⁶¹ Ziya Gökalp'e göre *milliyet*, “... lisanî ve harsî zümrelerden ibaret bulunan, eski zamanlarda da mevcut olan” topluluklardır. bk. “Tarihî Maddecilik ve İçtimaî Mefkûrecilik”, Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınları (7. Basım), İstanbul, 1968, s. 69

⁶² bk. Prof. Dr. Aydın Balayev, “Mehmet Emin Resulzade”, *Azerbaycan Türklerinin Önderleri*, ed. Prof. Dr. Nesib Nesibli, Berikan Yay., Ankara, 2017, s. 183

⁶³ Son cümlede, tırnak içinde yazılan ifadelerin tamamı Gökalp'e aittir. bk. “Türkçülük Nedir?”, Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, s. 15-19

Çok ilginçtir ki Resulzade, bu üç kavramla ilgili görüşlerini Stalin'e yazdığı ve *Yeni Kafkasya*'da yayımlanan bir mektubunda farklı bir bağlamda dile getirmiştir. Komünist Partisi'ni ve Bolşevikleri “*mefkûrevî cephelerinden ricat ede-edede eski Rus imperyasının ihyası fikrine dayanmak*”la suçlayan Resulzade, şöyle der: “... *Bir hükûmetin resmi mefkûresi asilzadegân şovenizminden amele kozmopolitizmine tebeddül ederse, bundan zât-ı mesele pek o kadar değişmez ve en sonda geride kalmış ve az inkişaf eylemiş milletlerin milliyetlerinden ıskatı (de-nasyonalize olması), diğer bir milliyete temsilleri (assimilize olmaları) gibi bir neticeye iktiran eder [yaklaşır].*”⁶⁴ Resulzade'nin, bu görüşünde “*asilzadegân şovenizmi*” ile kastettiği Çarlık Rusya ideolojisi, “*amele kozmopolitizmi*” ile söylediği ise Komünist-Bolşevik “*mefkûresi*”dir ki ikisi de aslına göre aynı şey, sonucuna göre ise daha vahimdir. Zira Bolşevik ideolojisi *de-nasyonalize* ve *asimile* gibi kaçınılmaz sona yani bir çeşit mankurtlaşmaya daha çok yaklaştırır ya da dönüştürür. Bolşeviklerin “*amele dikturası*” dedikleri şey aslında “*Moskova dikturası*”nın tâ kendisidir. Ziya Gökalp'ten de naklen Bolşevikleri emperyalist sayan Resulzade,⁶⁵ bir milletin alın terinin başka bir milletin refahı için gasp edilmesini komünistlerin yüzüne şöyle vurur: “... *Bir millet için mekâtib-i âliye tesis etmek hiç şüphesiz ki şâyan-ı takdirdir. Fakat bir milletin masarifi ile tesis olunan mekâtib-i âliyeyi ecnebi unsurlar faydasına istismar etmek ne derecede büyüklüktür?!.. Takdir edersiniz ki bu artık büyüklük değil, zorbalıktır.*”⁶⁶

Resulzade milliyetçiliğinin tabii köklere dayandığının, kültürel temeller üzerine inşa edildiğinin ispatı için onun “*Milletlerin kendilerine mahsus benlikleri, harsî hususiyetleri vardır. Bu benliğin muhafazası namınadır ki milliyet-perverliği takdîr ve istiklâl-i millî gayesini takdis ederiz.*”⁶⁷ cümlelerini, çözümünü bekleyen birer söylem olarak kabul etmek mümkündür.

“Emperyalist Bolşevikler”i ve komünistleri Türkiye Türklerinden daha iyi tanıyan Resulzade, *Pravda* gazetesinde yayımlanan Türkiye'yi suçlayıcı bir yazıya *Yeni Kafkasya* üzerinden şöyle cevap veriyordu: “*Müstemleke ve nîm-müstemlekelerdeki mahkûm milletlerde hürriyet ve istiklâl hareketinin ilerlemesini cihan inkulabının inkişafı için çok müfit buluyorsunuz. Bu hareketi temin için taht-ı idarenizde bulunan gayr-i Rus milletler[e], bilhassa Şark milletlerine tatbik ettiğiniz mezâlîmi azaltsanız, onların dâhilî işlerine karışmasanız, memleketlerini Kızıl Ordu çizmesi altında ezmeseniz ... ne alâ edersiniz!*”⁶⁸

Bolşevizm'i Çarizm'in devamı olarak gören Resulzade'nin daha çok siyasi nitelikteki *Bir kere yükselen bayrak bir daha inmez!* söylemi, milliyet – millet sosyolojik kavramları

⁶⁴ “Resulzade Mehmed Emin Bey'in Bir Mektubu”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 57

⁶⁵ Resulzade Mehmed Emin, “Ziya Gökalp”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 126

⁶⁶ Azerî, “Azerbaycan Darülfünunları”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 72

⁶⁷ Resulzade Mehmed Emin, “Muasır İran'ın Hakikî Çehresi”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 138

⁶⁸ Azerî, “Türkiye'nin Dostları”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 177

temelinde dile getirdiği şu söylemde de ifadesini bulmuştur: “*Fakat Rusya çarizmi ‘milliyet’i ‘millet’ olmaktan nasıl men edemedi ise, Bolşevizm dahi ‘millet’i ‘milliyet’e irca etmek [geri çevirmek] imkânında değildir.*”⁶⁹

Millî Azerbaycan davasının büyük önderi olan Mehmet Emin Resulzade’nin bu konudaki görüşlerini kısaca şöyle özetleyebiliriz:⁷⁰ 1) *Kavmiyet*’ten *milliyet*’e geçiş için halk kitlelerinin aydınlanması gerekir; 2) *İslamcılık* ile *Türkçülük* farklı kavramlardır; 3) Resulzade, kendisini *Turancı* değil, *Türkçü* sayar; 4) Resulzade Türkçülüğü, Ziya Gökalp’in “Türkçülük” kavramını özetlerken söylediği “*Türkçülük, siyasî bir fırka değildir; ilmi, felsefî, bedî bir mekteptir; başka bir tâbirle, harsî bir mücahede ve teceddüd yoludur*”⁷¹ tanımını da kapsamaktadır; 5) Resulzade’ye göre *Turancılık*, Azerbaycan Türkleri açısından, dinî kimlikten millî kimliğe geçiş aşamasıdır; 6) *Ümmet* ve *millet* kavramlarının aynı görülmemesi gerekir; 7) *Kavmiyet*, *milliyet*, *millet* kavramları birbirinden farklıdır; 8) Azerbaycan Türkleri, sosyal-siyasi yönden şimdilik bir *millet* değil, *milliyettir*; 9) Milli tarih şuuru, milli matbuat, ana dili kavramları, *millet* inşasında oldukça önemlidir; 10) Resulzade, kendisini adlandırmada “Müslüman” yerine “Türk”ü tercih eder; 11) *Miller*’i, “devlet kurmak azminde ısrar eden bir milliyet” sayar *vb.*

4.4. Resulzade’nin bakışıyla *İstiklal* nedir?

Resulzade’nin karakterini en iyi şekilde ifade eden, onun iradesine ve kişisel özelliklerine en uygun olan kavram ve kelimenin “*İstiklal*” olduğunu söylemek yanlış olmaz. Resulzade’ye göre *istiklal* ve *istiklâl-i millî*, “rahnedâr [delik-deşik; yaralı] olmaması”, “gözbebeği gibi müdafaa edilmesi”⁷² gereken değerlerdir. Azerbaycan’ın “çalınan *istiklâli*”nin⁷³ iadesi için mücadelesini Azerbaycan dışında sürdüren Resulzade,⁷⁴ Türkiye’nin Azerbaycan’a münasebetini şöyle ifade eder: “*Antanta’nın Azerbaycan istiklâlini tasdiki haberi ye’s [matem] içinde bulunan İstanbul’da toy [düğün] gibi telakki edilmiş, istiklâlimizi tasdik günlerinde yaptığımız şenliklerde İstanbul’un Türklerden alınacağına ait çıkarılan kara haberler, halkımıza toy içinde bir ye’s tesiri hâsül etmişti.*”⁷⁵ Türkiye-Azerbaycan kardeşliğini hem tarihî gerçeklere hem de dili, büyük bir ustalık ve edebi sanatlarla kullanmaya dayanarak bu kadar güzel ifade şekli, Resulzade’nin en önemli üslup özelliklerindedir. Azerbaycan’ın Antanta

⁶⁹ “Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 208

⁷⁰ Bu kavramlarla ilgili daha geniş bilgi için *bk.* Aydın Balayev, *agm*, s. 175-192

⁷¹ “Siyasî Türkçülük”, *Türkçülüğün Esasları*, s. 165

⁷² “Yevm-i Meşuma âit Vesikalar”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 91

⁷³ Resulzade, *Yeni Kafkasya*’daki bir yazısını şu cümlelerle başlatıyor: “Çalınan *istiklâlimizi* iadede en güvendiğimiz nesil gençliktir. İlk fırsatı gevşek bir tarzda değil, demir bir azim ve çelikten bir irade ile istifade edebilmek için bu nesil, mefkûreci ve ihtilâlcî bir zümre hâlinde yetişmelidir.”, “Yersiz Endişeler”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 193

⁷⁴ Resulzade, *Yeni Kafkasya*’nın “bütün samimiyetiyle takib eylediği nuhbe-i âmâl”ını şöyle ifade eder: “*Milliyet* ve *istiklâl* gayesi: Kafkasya’nın halâsı, Azerbaycan’ın *istiklâli*!” *bk.* “İkinci Yıla Geçerken”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 121

⁷⁵ “*İstiklâl* Gazetesinin Bir Makalesi”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 101

devletlerince tanınması, düşman elinde bulunduğundan dolayı matem içindeki İstanbul'da bayram havası estirirken, işgal edilmiş İstanbul'un, Türklerin elinden alınacağı haberleri de dünya nezdinde tanınmayı kutlamakla meşgul olan Azerbaycan'ı yasa sokmuştur... Rezulzade, benzer ruh hâliyle kaleme aldığı "Büyük Facia" adlı bir başka yazısını da şu cümlelerle bitirmektedir: "Evet, efendiler! Şüphe etmeyelim, 27 Nisan faciası Azerbaycan Cumhuriyeti'nde '23 Nisan zaferi'ni hazırlayacak o büyük mukaddes gazanın kahramanlarını doğurmuştur. Azerbaycan istiklâli bi'l-fil yıkılmışsa da bi'l-kuvve dikilmiştir. / Yaşasın Azerbaycan'ın istiklâli!"⁷⁶

Rezulzade, siyasi mefkûresine bakmaksızın Rusların elinde hep oyuncak olan Ermenileri, özellikle de Kaçaznuni'yi eleştiren bir yazısında yüz yıl sonraya da ışık tutan millî ve mahalli (bölgesel) istiklalci görüşlerini şöyle dile getirir: "... İstiklalci Azerbaycan milliyet-perverlerinin yolu bellidir. Onların Rusya'dan bekleyeceği bir şey yoktur. Kendi hudud-ı milliyesi dâhilinde kalan Rusya mesut olsun fakat memleketimizi, hürriyetimizi, istiklâl ve milliyetimizi kirli çizmeleri altında çiğneyen Rusya'ya düşmanız! Kızıl da olsa düşmanız, Beyaz da olsa düşmanız! İşte istiklâliyetçi bir Kafkasyalının alacağı yegâne vaziyet!..."⁷⁷

Rezulzade'nin "İstiklâl, zannedildiği gibi, davayı şu veya bu hukukî formüle uydurmak pahasına verilseydi, istihsali çok kolay bir şey olurdu... Genç nesle istiklâlin bir vasıta değil, kendi kendine bir maksat, mukaddes bir maksat olduğunu telkin etmeliyiz."⁷⁸ sözleri, onun düşüncelerindeki berraklığı göstermekle birlikte siyasî ahlâkının da ne kadar temiz olduğunu ortaya koymaktadır. Rezulzade, aynı yazıda Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin bağımsızlık belgesi olan *İstiklâl Beyannamesi*'nden, objektif nedenlerden dolayı bu belgenin dil ve üslup yönünden pek mükemmel olmadığından da söz ederek "... tarihimizin gösterdiği betâet [ağırılık, yavaşlık, ağır davranma] yüzünden beyannamemizin suret-i tahririnde bir ihtilâlcî katiyeti değil, idâre-i maslahatçı üslubu vardır..." demektedir.⁷⁹ Üzerinde kısaca durduğumuz bu değerli yazı, aynı zamanda, Rezulzade'nin ciddi bir özeleştiri yaptığı yazılarından. Mehmet Emin Bey diyor ki "... Bırak bütün cihan da görsün ki biz kusurlarımızı can acısı ile itiraf ediyor, ıslahına doğru iman kuvvetiyle yürüyoruz."⁸⁰

Rezulzade'nin "İstiklâl ve hâkimiyet-i milliye haktır fakat bu hakkı kazanan kuvvet her şeyden evvel milletin kendisidir."⁸¹ söylemi, "Hakkıdır Hakka tapan milletimin istiklâl!" diyen İstiklal Marşı şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un sözleriyle karşılaştırılabilir.

⁷⁶ Rezulzade Mehmet Emin, "Büyük Facia", *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 304

⁷⁷ "Taşnaksütyun Fırkasının İflası", *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 165

⁷⁸ "Yersiz Endişeler", *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 194

⁷⁹ agy, s. 194

⁸⁰ agy, s. 196

⁸¹ Azerî, "Hazin Bir Bayram", *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 238

4.5. “İnsanlara hürriyet!” ne demektir?

“İnsanlara hürriyet!”, öncelikle sözdizimsel bir dil birimidir. Bir “Синтагма”dır⁸² (syntagmadır), “dizim”dir,⁸³ “tamlama”dır⁸⁴, bir kelime grubudur daha net ifadeyle datif tamlaması yani yönelme grubu yapısında bir söz birleşmesi olarak kalıplaşmaya başlamıştır. Aslında kısaltma grubundan olan bu tamlamaların işlevlerinden biri, -“daha az çaba yasası” gereği- dilde tasarrufu sağlamaktır. “İnsanlara hürriyet!” tamlamasını oluşturan iki (aslında üç) unsurdan ilki (*İnsanlar*) sosyolojik; ikincisi (*hürriyet*) felsefi; lengüistik (dilbilimsel) olan üçüncüsü ise Tesniere’in “*Alfred parle*”indeki gibi tamlamada net olarak görülmeyip de varlığı inkâr edilemeyen predicatlık⁸⁵ yani yüklemliliklidir. Demek ki “**İnsanlara hürriyet!**” - *sosyolojik + felsefi + lengüistik* kavramların biraraya getirilmesinden oluşan *hukuki* bir söylemdir. Bu hukuki söylemin kapsamı ise yukarda “insan” ve “hürriyet” kavramlarıyla ilgili sözü edilen ve birçok yönüyle dile getirilmeyen kavramların toplamından ibarettir. Ünlü dilbilimci Ferdinand de Saussure, “*Dil sistemindeki tüm ilişkileri matematiksel olarak formüle etmek mümkündür*”⁸⁶ diyor. Öyleyse “İnsanlara hürriyet!” dil söyleminden yola çıkarak şöyle bir formül oluşturabiliriz: *İnsanlara hürriyet!* [aynı zamanda **İnsan Hakları**] = sosyolojik (S) + felsefi (F) + lengüistik (L) + hukukî (H) yani **İH = S + F + L + H** ([buradaki] sosyolojik, felsefi, lengüistik ve hukuki değerlerin toplamı *insan haklarına* eşittir).

“İnsanlara hürriyet!”in tam anlamına -yukarda da belirttiğimiz gibi- bu söylemin ancak *sosyolojik, politik, ideolojik, tarihî, felsefi, mantıkî, filolojik, gramatik, lengüistik, edebî, psikolojik, hukuki, demokratik, stratejik, retorik, teolojik* vb. yönlerden çözümlenmesinden sonra ulaşılabilir. Üstelik bu çözümlenmelerin tamamının *ontolojik, epistemolojik* vb. okuma [çözümleme, yorumlama anlamında] türleri ve *diakronik, senkronik, paradigmatik, sintagmatik* vb. okuma-araştırma yöntemleriyle sağlanması gerekir.

4.6. “Milletlere istiklal!” nedir?

Yukarda “İnsanlara Hürriyet!” sentagmı için geçerli olan kategorial işlemlerin tamamını -bu sentagmı oluşturan unsurları değiştirmek koşuluyla- “Milletlere İstiklal!” söylemine de uygulayabiliriz.⁸⁷ Bu durumda ikinci formül de şöyle olabilir: **MI = S + F + L + H**.

Yalnız “Milletlere istiklal!” sentagm-söyleminde yer alan sosyolojik ve felsefi kavramlar “İnsanlara Hürriyet!” söylemindekinden farklı olduğundan, ikinci söylemin *siyasi* yönü, tabiatıyla (doğal olarak), daha kuvvetlidir.

⁸² Syntagma teriminin geniş açıklaması için bk. O. C. Axmanova, “СИНТАГМА”, *Словарь Лингвистических Терминов*, Издательство “Советская Энциклопедия”, Москва, 1966, s. 408

⁸³ Berke Vardar, “Dizim”, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yay., İstanbul, 2002, s. 79

⁸⁴ Zeynep Korkmaz, “Tamlama”, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2007, s. 207

⁸⁵ “Предикат”, “предикатив”, “предикативность”, “предикативный”, “предикация” kavramları için bk. O. C. Axmanova, age, s. 345-346

⁸⁶ E. E. Recebov, *Dilçilik Tarixi*, Maarif Neşriyyatı, Bakı, 1988, s. 367

⁸⁷ “İnsanlara Hürriyet!” okumalarımız “Milletlere İstiklal!” için de geçerlidir.

“Milletlere istiklal!”i daha iyi anlayabilmek için Resulzade’nin *Yeni Kafkasya*’da M. E. imzasıyla yayımlanan “Reis Wilson’un Vefatı Münasebetiyle” yazısı, satır araları da deşifre edilerek özellikle okunmalıdır. Tarihten de bilindiği üzere, ABD Başkanı W. Wilson’un 8 Ocak 1918’de ABD Kongresi’ne sunmuş olduğu ve “savaş sonrasında yapılacak barış antlaşmasıyla ilgili görüşlerini içeren 14 maddelik”⁸⁸ prensipleri üzerine kaleme alınan Resulzade yazısında, dünyadaki en büyük sorunun adaletsizlik olduğu; bu adaletsizliği ABD [ve Rusya] başta olmakla hep emperyalistlerin yaptığı; “*mağlup milletleri Versialles Muahedenamesi zilletinin bütün tahkiratına katlandırdığı*” belirtilmiş ve ayrıca şu söylemlere de yer vermiştir: “*Ne feci bir netice: Wilson siyasî bir Mesih [Hz. İsa] rolü oynarken Yuda*⁸⁹ *vazifesini görmüş oldu!.. / ... Amerika, her ne kadar ‘İsa’lık şöhretini kendi reisi [Wilson] ile bölüştü ise de ‘Yuda’lık sıfatında kendisi ile şerik olmak istemedi: Versialles Muahedesini reddetti... Versailles Sulhu tadil olunmadıkça dünya, hakikî sulh yüzü görmeyecek.*”⁹⁰

Dolayısıyla “Milletlere İstiklal!”, Mehmet Emin Resulzade’nin tüm dünya ve insanlık için yapmış olduğu adalet çağrısıdır.

4.7. “İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!” söylemi nasıl analiz edilir?

“İnsan”, “hürriyet”, “millet” ve “istiklâl” leksemelerinin; “insanlara hürriyet” ve “milletlere istiklal” sintagmalarının içerdiği kavramsal boyutun irdelenmesinin ardından “İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!” söyleminin şöyle bir kısa analiz denemesini yapabiliriz.⁹¹

1) SORU: Dil vasıtasıyla inşa edilen nesne ne durumdadır?

CEVAP: Dil aracılığıyla inşa edilen *sosyolojik* nesnelerin (*insan; millet*) ve en temel insan hakkı olan *felsefi* değerlerin (*hürriyet; istiklâl*) durumu oldukça kötüdür: İnsanlar, silah denemeleri sonucu öldürülmüş, Birinci Dünya Savaşı vahim sonuçlarla bitmiştir. Söylemi dile getiren kişi (Mehmet Emin Resulzade), Anadolu’daki Kurtuluş Savaşı’na askerî yardım bahanesiyle XI. Kızıl Ordu ve Bolşevik Rusya devleti tarafından toprakları işgal edilen ve ortadan kaldırılan Azerbaycan Halk Cumhuriyeti’nin eski Cumhurbaşkanı’dır...

2) SORU: Hangi söylemler kullanılıyor, bu söylemlerin birbiriyle ilişkisi nedir?

CEVAP: Her birisi ikişer unsurdan oluşan iki söylem (“İnsanlara hürriyet!” ve “Milletlere istiklal!”) kullanılmıştır ki, bu çiftlerde yer alan ikinci unsur, birincisinin tamamlayıcısıdır (yani *sosyolojik* olarak “milletler”, “insanlar”ın tamamlayıcısı; *felsefi* olarak da “istiklal”, “hürriyet”in mütemmimidir.) İkisinde de temel hedef (‘amaç’ anlamında)

⁸⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson_ilkeleri (Erişim tarihi 20.04.2018)

⁸⁹ Bilindiği üzere Yuda Şem’un veya Yehuda, Hz. İsa’nın havarilerinden biri olduğu hâlde ona ihanet etmiştir.

⁹⁰ M. E. “Reis Wilson’un Vefatı Münasebetiyle”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 73

⁹¹ Bu değerlendirmelerimizi Willig tarafından sadeleştirilerek 6 maddeye indirilmiş 20 basamaklı Parker yöntemine dayanarak yapıyoruz. (bk. Arkonaç, age, s. 163)

hukuk'tur...

3) SORU: *Metindeki sosyal inşalarla elde edilen nedir? Burada kullanılmasıyla elde edilen nedir? Ne gibi bir işlevi ya da işlevleri var? Yazar burada bu inşayı kullanarak ne yapıyor?*

CEVAP: Söylemin temel unsurları, bu çalışmada tek tek irdelenmiş, işlevleri üzerinde durulmuştur. Söylemin kullanılma nedeni ise “insanın daha çok insanlaşması”, milliyetlerin millet olma çabalarının artması ve tüm milletlerin, kendi topraklarında, bağımsız bir şekilde, barış içinde yaşamaları hedefinin beyan edilmesidir...

4) SORU: *Kullanılan sosyal inşaların kurguladıkları özne konuları nelerdir?*

CEVAP: Söylem içinde yer alan mantık özneleri “insanlar” ve “milletler” olduğundan, gösterilen hedefe ulaşmak için bu öznelerin, gerekirse bedeller de ödeyerek hürriyet ve istiklâllerini elde etmeleri arzusu vurgulanmıştır...

5) SORU: *Burada gözlediğiniz sosyal inşalarda ne gibi eylem ihtimalleri var? Yazarın konumlandırılmalarıyla elde edebilecekleri nedir?*

CEVAP: Mehmet Emin Resulzade “*İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!*” diyerek hem insanlar ve milletlere, sırasıyla hür ve müstakil olmaları gerektiğini hatırlatmış, onları hürriyet ve istiklal mücadelesine seslemiş; hem de bu hürriyet ve istiklali sınırlayan veya tamamen ortadan kaldıranlara “Adaletli olun!” çağrısında bulunmuştur. Mehmet Emin Bey, bu söylemiyle farkındalık uyandırmayı da başarmıştır...

6) SORU: *Metinde inşa edilen sosyal insanın konumlandıkları, özelliklerini nasıl yaşıtlamaktadır: Potansiyel olarak neler düşünülebilir, neler yaşayabilir?*

CEVAP: Resulzade'nin “*Bir milletin hürriyeti, o milletin kendi işidir*”⁹² ve “*İstiklâl ve hâkimiyet-i milliye haktır fakat bu hakkı kazanan kuvvet her şeyden evvel milletin kendisidir*.”⁹³ söylemleri, bu sorunun cevabı niteliğindedir...

Sonuç

“*İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal!*” söylemi, günümüzdeki “*Dünya Beşten Büyüktür!*” gerçeğinin yüz yıl önceki ifade şeklidir...

⁹² “Azerbaycan Meclis-i Mebusânî'nda”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 100

⁹³ Azerî, “Hazin Bir Bayram”, *Yeni Kafkasya Yazıları*, s. 238

Kaynaklar

- Akgün, S. (2017). Aydın kimliği ile Nihat Erim'in Kıbrıs sorunu'nda yeri ve önemi (1956 - 1965). *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 71-97.
- Akpınar, Y. (1994). *Azerî edebiyatı araştırmaları*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2013). *Yazılı ve sözlü anlatım*. 17. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.
- Arkonacı, S. A. (2014). *Psikolojide söz ve anlam analizi – niteliksel duruş*. İstanbul: Ayrıntı.
- Atsız, Y. (2012). Şehir ve entelektüel. *Türk Düşüncesi*, 1, s. 24.
- Balayev, A. (2017). Mehmet Emin Resulzade. *Azerbaycan Türklerinin önderleri içinde* (ed. N.Nesibli), s. 175-192, Ankara: Berikan Yay.
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 27(27), 99-117.
- Devellioğlu, F. (2001). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. 18. Baskı. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Erhürman, H. (2012/2013). Kuzey Kıbrıs'ta küreselleşme ve Avrupalılık: Kıbrıs'ı yeniden düşünmek. *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 2.
- Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *ZfWT (Zeitschrift für die Welt der Türken) Journal of World of Turks*, 5(1), 185-202.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson_ilkeleri (Erişim tarihi 20.04.2018)
- İsmail Gaspıralı (2016). Avrupa medeniyetine bir nazar-ı muvazene, *Seçilmiş eserleri 2, - Fikrî eserleri*. 5. Basım, (Neşre hazırlayan Y. Akpınar), s. 158-183, İstanbul: Ötügen Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.
- M. E. (1340). Reis Wilson'un vefatı münasebetiyle. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 10, 72-74.
- M. E. (1926). Acı Hatıralardan: Gazeteci Seyid. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 12, 225-226.
- Mehmet Emin Resulzade (1997). *Bir Türk milliyetçisinin Stalin'le ihtilal hatıraları*. (Yayına hazırlayan S. Şimşir), İstanbul: Turan Kültür Vakfı Yayınları.
- Mehmet Emin Resulzade (2017). *Yeni Kafkasya yazıları (1923 – 1927)*, (Yayına hazırlayanlar: Y.Akpınar, S. Türkyılmaz ve Y. Özkaya), Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Petrov, G. (2007). *Beyaz zambaklar ülkesinde (Atatürk'ün okulların müfredatına konulmasını istediği kitap)*. (Rusçadan çeviren Elnur Osmanov), İstanbul: Koridor Yayınları.
- Recebov, E. E. (1988). *Dilçilik tarihi*. Bakı: Maaruf Neşriyyatı.
- Resulzade Mehmed Emin (1339). Resulzade Mehmed Emin Bey'in Bir Mektubu. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 5, 55-58.
- Resulzade Mehmed Emin (1340). Muasır İran'ın hakikî çehresi. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 5, 137-142.
- Resulzade Mehmed Emin (1340). Ziya Gökalp. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 3, 126-129.
- Resulzade Mehmed Emin (1927). Büyük facia. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 15, 301-304.
- Shahgoli, N. K. (2018). M.E. Resulzade'nin asrımızın Siyavuşu adlı eserini söylem çözümleme bulgularıyla temelinde anlama. *MTAD*, 15(3), 419-439; Doi: 10.1501/MTAD.15.2018.3.27

- Solak, Ö. (2011). *Küçük Ağa* romanının eleştirel söylem analizi. *TDAV Akademik Bakış Dergisi*, 26.
- Şemseddin Sami (1317). *Kâmûs-ı Türkî*. 7. Baskı, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şeriati, A. (1997). *İnsanın dört zindanı*. (Çeviren ve notlandıran: H. Hatemi), İstanbul: İşaret Yay.
- Şimşir, S. (1995). *Mehmet Emin Resulzâde'nin Türkiye'deki Hayatı, Faaliyetleri ve Düşünceleri*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü [TKAE] Yayınları.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*.
- Türkçe Sözlük* (1998). Birinci Cilt (A-J), 8. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. 2. Baskı, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yıldız, S. *Hürriyet kasidesi üzerine notlar* (Yayımlanmamış ders notları).
- Yirminci Yüzyıl Dilbilimi – kuramcılardan seçmeler – “Lucien Tesniere”* (çev. N. Güz), İstanbul: Multilingual Yay.
- Ziya Gökalp (1968). *Türkçülüğün Esasları*. 7. Basım. İstanbul: Varlık Yayınları.
- O. С. Ахманова (1966). *Словарь Лингвистических Терминов*, Изд. "Советская Энциклопедия", Москва,

Diğer Kaynaklar⁹⁴

- (1339). Ateş Çalan Promete – Program makalesi ivazına. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 1, 41-45.
- (1340). Azerbaycan Meclis-i Mebusânî'nda. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 17, 98-100.
- (1340). İkinci Yıla Geçerken. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 1, 118-121.
- (1340). İstiklâl Gazetesinin Bir Makalesi. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 17, 100-101.
- (1340). Resulzade Mehmet Emin Bey'in Hitâbesi. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 3, 132-134.
- (1340). Şûrâ-yı Millî Reisinin Bir Nutku. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 17, 102-103.
- (1341). Yersiz Endişeler – Resulzade Mehmed Emin Bey'in Cevabı. 5, 193-194.
- (1926). Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 9, 205-209.
- Azerî (1340). Azerbaycan Darülfünunları. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 9, 71-72.
- Azerî (1340). Azerbaycan'da Milliyet Meselesi. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 19, 105-111.
- Azerî (1340). Hacı Zeynelabidin. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 2, 122-126.
- Azerî (1340). Yevm-i Meşuma âit Vesikalar. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 15, 90-91.
- Azerî (1341). “Türkiye'nin Dostları”, *Yeni Kafkasya Yazıları*. 21, 176-177.
- Azerî (1341). Müsavat Fırkası ve Bolşevikler. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 17, 174-175.
- Azerî (1341). Taşnaksütyun Fırkasının İflası. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 11, 162-165.
- Azerî (1926). Hazin Bir Bayram. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 14, 235-238.
- Azerî [M. E. Resulzade] (1339). Azerbaycan'da Latin Elifbası. *Yeni Kafkasya Yazıları*, 2, 47-

⁹⁴ Köşeli parantez içinde yazılan ad, ifade ve tarihler, bizim ilavelerimizdir. Makalede kullanılan ve Kaynakça'da gösterilen *Yeni Kafkasya Yazıları*'nın tam tarih (Hicrî ve Rumî takvimle yıl, ay, gün) bilgileri için Y. Akpınar, S. Türkyılmaz ve Y. Özkaya'nın hazırladıkları kitaba bakılabilir. N. Muradov

Extended Abstract

Mehmet Emin Resulzade had crowned more than 50 years of his 71 years age besides an active struggle with important idea works, as well. His careful and objective observing ability, democratic and fair evaluation skill, expression power which is full of artistic deep meanings of the lines and so on have formed his writing style in Resulzade's all works that haven't been published yet.

We come to this conclusion when we evaluate the success of Resulzade and his friends within the reality of retrospective and perspective time and political-strategic and geographical place: They achieved almost 2 years of independency between 105-year Russian Empire, which started with Treaty of Gulistan signed between Tsar [House of Romanov] and Shah of Iran [Qajar Dynasty] in 1813, intensified with Treaty of Turkmenchay in 1828, and "ended" in 28 May 1918, and 71-year Soviet Union, which started with 27 April 1920 occupation and ended in 1991. To be more precise, we talk about 2 years of (precisely 23 months) national independence period under 176 years (2112 months) of Russian captivity period. In other words, 2 years against 176; 23 months against 2112...

28 May 1918 is also a bravery which has historical-geographical values. Extent of area is more or less like this: Surface area of Russian Empire was 21 million 800 thousand km² as of 1917-18, while surface area of Azerbaijan People's Republic, which gained independence, was 92 thousand 160 km². This means that Azerbaijan soils of that time were only one in 237 thousand compared to Russian Empire.

Heirs of Azerbaijan People's Republic must keep the 28 May 1918 spirit alive as a symbol of that heroism and improve its values, because Republic of Azerbaijan today, which gained sovereignty with independence referendum in 18 October 1991, owes its existence to Azerbaijan People's Republic that existed between 28 May 1918 – 27 Nisan 1920.

Aside from this political struggle which he was proud to be a part of, Mehmet Emin Resulzade also created significant intellectual works and enriched the world of thought with them. Careful and objective observation ability, democratic and righteous evaluation skill and an artistic expression power formed the writing style of Resulzade, whose entire corpus has not been published completely.

Resulzade has a meticulous and sensitive personality on terms and concepts as a former intellectual and experienced journalist. Those who are interested in the sensitivity of Mehmet Emin's language can read his writings of "Seyr ü Sefer Kararnamesi Münasebetiyle" and "Azerî Matbuatının Şanlı Hatırası" published in Journal of Yeni Kafkasya.

We believe that not only the moving years in which the works were written but Resulzade's works need to be reevaluated in order to be understood of the daily political realities within 100th anniversary of Azerbaijan Republic, as well. For instance, Mehmet Emin Bey's *Asrımızın Siyavuşu* [Siyavuş of our Age] which was written by him when he was still in Azerbaijan is one of his works on which a serious text and speech analysis haven't been done yet. This work which was written by taking into consideration the historical, political, geographical realities of his homeland has the peculiarity of a guide which is projecting the future and pointing at the solution ways of the problems.

Resulzade who maintained his political expressing with the sense of "Freedom for people, Independency for nations" and indited valuable writings which were published by him in the journal of Yeni Kafkasya (New Caucasia) composed of 95 issues published between the years of 1923-1927 in İstanbul. Mehmet Emin Bey who had at least 20 years of journalist experience was a master pencil holder who knows what, where and when to write in the first publishing term of Yeni Kafkasya.

In this study, we will try to analyse Resulzade's "Freedom for people, Independency for nations" speech from the aspect of concept and speech by taking base the book named Mehmet Emin Resulzade-Yeni Kafkasya Yazıları (1923-1927) [Mehmet Emin Resulzade- New Caucasia Writings] edited by Yavuz Akpınar, Selçuk Türkyılmaz and Yılmaz Özkaya and published by the Turkish History Institution.

In the discourse analysis it will be benefited from the Willig analysing method based on Van Dijk and Parker's analysing methods.